

DESA MALBAŠIĆ TOPIĆ

BANJA LUKA, Braće Pavlića 16

Arhiv Bos. kraljevo B. Luka

ABK 209 - 016 - 057

R A D O V A N V U L I N

učitelj i revolucionar

Česte puta sa dužnim poštovanjem sjetim se naprednog učitelja i komunista Radevana Vulina. Rođen je u selu Sefrevci. Kuća njegoveg oca Stejana nalazila se na desnoj strani pored ceste Banja Luka=Bes. Gradiška Gradiška, udaljena od ceste 200 do 300 met., a moja porodica i ja živili smo u selu Mašići, sa druge strane ceste u Potkozarskom kraju.

Prije rata mnogo sam slušala o Radevanu Vulinu, budućem učitelju, te da Stejan Vulin ima naprednog sina, da pripada naprednoj stranci komunista, da piše pjesme posvećene siromašnima, koje su tadašnje vlasti zabranjivale da se štampaju.

Sjećam se kad bi se u selu govorilo o naprednim ljudima, uvijek bi se govorilo sa velikim poštovanjem. Ja to kao mlada djevojka nisam niti razumjevala, tek kasnije, pred sam rat 1941 godine, govorilo se više i smjelije, što me sve plijenilo i uzbuđivalo. Govorilo se da se komunisti bore za bolja prava radnika i seljaka, te kako težak život žive radnici sa svojih deset nekata, da je i seljaku vrlo teško, posebno siromašnom, da seljake ubiše veliki porezi i razni nameti i kuluci. Da je posebno težak život bezemljaša i nadničara, te da su rijetki seljaci koji mogu školovati svoje djete bilo gdje, ma kakav talenat bio za učenje.

Mного se govorilo o ratu i režimima u pojedinim zemljama. Много se pričalo o Sovjetskoj Rusiji, o Ruskoj revoluciji, o Lenjinu, bez obzira na opasnost od žandara koji su sve češće krstarili selima. Preko naprednih ljudi i komunista, raznim putevima se dobijala napredna literatura. Jedan od ~~njih~~ tih koji je doturao naprednu literaturu i štampu pred Drugi svjetski rat bio je Radevan Vulin, učitelj.

Medjutim, mnogo prije Radevana, možda 1936/1937 g, a možda i prije, napredna literatura dobivana je od Ilije Dardića, obučarskog radnika, koji je živio i radio u Beogradu. Pevremeno je dolazio u svoje selo Karajzovce, povezivao se sa pojedinim ljudima u selima Lijevča i Potkozarja, djelovao na njih spreve-

deći komunističke ideje, kao stari komunista i revolucionar. Svaki put se znalo kad je Ilija došao u Karajzovce, to je interesovale seljake u okolnim selima, ali su i žandari iz Nove Topole budno pratili svaki njegov dolazak. Moj brat Mijailo Topić radio je na pilani u Podgradcima kao škriban 7-8 godina i otpušten 1933 godine i došao kući, jer je učestvovao u štrajku i bio član štrajkačkog odbora. Bio je u uskoj vezi sa Ilijom Dardićem, odlazio kod njega u Karajzovce kada je Ilija dolazio, a odlazio je i u Beograd, pa pretpostavljam da je i tamo posjećivao Iliju. Sjećam se i nekih naslova knjiga koje je Ilija slao: "Umovanje zdravoga razuma", "Mati", čini mi se "Selo Dimitrovo", brošura "Lenjin seoskeji sirotinji", "Sevjetski savez u slici i riječi" i još neke.

Negdje polovinom juna mjeseca 1941 godine, kući moga oca Mile Topića u Mašiće došla su dvojica drugova na biciklima. Jedan od njih bio je Radovan Vulin, učitelj iz Seferovaca i još jedan drug iz Banja Luke kojega do tada nisam vidila. Bila sam sa snahom Stojem u bašči i kada je ugledala onu dvojicu na biciklima rekla je uplašena: "Sigurno su neki agenti, možda idu po tatu", tj. moga oca Milu koji je teške bolesti ležao u kući. Njega su koncem aprila kada je otišao u Novu Topolu prvi put poslije okupacije, tukli sa kundacima neprijateljski vojnici (bacao je krv i bio sav modar poledjima od čega je umro u avgustu 1941 godine). Otac Mile bio je selunski dobrovoljac i vrlo ugledan čovjek i kao takav bio pod prismetrom neprijatelja. Rekla sam snahi da se ne plaši pošto jednoga poznajem, pozdravili su se sa nama i odmah pitali za Vuju (moga brata) koji ih je ugledao, pošao im u susret i pozvao ih u kuću.

Kada su ušli u kuću otišli su kod oca Mile i sa njime porazgovarali i onda prešli u drugu sobu. Ja sam ih po običaju poslužila rakijom, potom mi brat Vujo reče da odem i pozovem brata Mijaila. Nato Radovan reče da će Mijailo odmah doći, jer je on u prolazu uvratio njegove kući i pozvao ga da dodje. Uskoro je stigao Mijailo i stric Djuro Topić.

Započeli su razgovor i rekli zbog čega su došli. Rekoše da su došli iz Banja Luke, da se u Banja Luci hapse napredni drugovi, da su mnogi otpušteni sa posla i da su njihove porodice nebezbedjene, da se oni osjećaju dužni da pomognu porodicama pohapšenih drugova, te da su im potrebne životne namirnice, na prvom mjestu žito. Potrebno je tražiti ljude na koje se mogu

obratiti za priloge i za sve one što bi bilo potrebno i da se o tome puno ne goveri. U tom razgovoru Radevan oslevi svega drugoga sa kojim je došao "Druže Ale".

Potem su razgovarali kako je to u nepodesno vrijeme, jer je do nove žetve bilo više od mjesec dana, da će se žita skupiti, ali da je poslije žetve bilo bi to u svakom slučaju više. Zatim su razgovarali kako da se sakupljene namirnice otpreme. Brat Mijailo im reče da tu neće biti problema i da će on jedan dio preuzeti na sebe. On je bio seoski trgovac, imao je svoju malu radnju, tako da je imao veze i kontakte sa ljudima, a uz to je dobro goverio njemački.

Sve ove sam onako usputno čula poslužujući ih. Potom me je brat Vujo poslao da odem na put na jednu čistinu i priprezim da nebi neprijateljska vojska naišla. Našla sam djecu koja su čuvala stoku i sa njima se zadržala i sve naokolo osmatrala, a kada sam došla kući ona dvojica bili su već krenuli, ali u drugom pravcu sela, na put koji vodi od Nove Topole do Turjaka tako da neznam da li su otišli prema Novoj Topoli, odnosno Šibici do Hanu i onda Radevanovoj kući u Seferovce ili prema Turjaku, možda kući Vase Kutlače ili u Jazovac kod Ostoje Šinika.

O čemu su još na tom sastanku razgovarali na kojemu je bio Radevan Vulin i njegov kako ga je oslovio "Drug Ale", Mijailo, Vujo i Djuro Topić kada sam ja otišla na osmatranje, ja neznam. Brat Mijailo mi reče, a onda i ostalim ukućanima: O ovome nikome ni riječi. Ova dva čovjeka što su došli su trgovci i kupuju žito za vojsku NDH u Banja Luci. Te iste večeri otac reče sinu Vuji da ne zaboravi da se posebno spremi paket za kumu Milju Kaper i njenu porodicu, jer nas je sa Kaperovima povezivalo stare kumstvo. O Kaperima smo znali da su svi napredni i da je Radevan sa njima u uskoj vezi.

Neznam koliko je tom prilikom žita sakupljano i otpremito u Banja Luku, ali znam da su moja brata Mijailu dovozili žito Vase Kutlača iz Gornjih Mašića i Ostoja Šinik iz Jazovca. Znam još (jer su mi braća pričala kada je izbio ustanak i kada sam se i ja više uključila u rad), da su žito davali Sime Usorac, Božo Bajić i Radumile i da je žito kolima vozio Miloš Grgić u Krnete do Gojka Topića odakle je dalje preveženo u Banja

Luku. Bilo je najprije riječi da se to preveze do Milana Opačića, brata Milje Kaper, ali neznam zašto se od toga odustalo. Pretpostavljam da je žito sakupljano i u drugom djelu sela, u zaseoku Videvići, ali su oni imali drugu vezu.

Koliko se sjećam Radovan nije više dolazio našoj kući, ali znam da je dolazio u zaselak Videviće, najčešće kod Branka Videvića kevača i da su moja braća Mijailo i Vujo odlazili tamo na sastanke.

Ovo je kratko sjećanje na Radovana Vulina, učitelja koji je mnogo doprinjeo na širenju napredne misli u predratnim godinama i na podizanju ustanka 1941 godine u Potkezarju i Liječju polju.

Banja Luka, juna mjeseca 1984 godine,

Topik Radović Banja